

NORGES ENERGIDAGER 2016

HOLMENKOLLEN 14. OKTOBER 2016
Advokat Øyvind Kraft (H)

FALLEIERNE HAR ALLTID KRAV PÅ FULL ERSTATNING VED EKSPROPRIASJON

- **GRUNNLOVENS § 105**
- FALLEIERENE SKAL HA FULL ERSTATNING FOR DET ØKONOMISKE TAPET DE BLIR PÅFØRT PGA. EKSPROPRIASJONEN
- SKAL STILLES ØKONOMISK LIKT SOM OM EKSPROPRIASJONEN IKKE HADDE KOMMET
- GRUNNLOVENS KRAV OM FULL ERSTATNING ER ABSOLUTT OG UFRAVIKELIG
- **ALLIKEVEL FÅR IKKE GRUNNEIERNE FULL ERSTATNING**

EKSPROPRIASJONSERSTATNINGSLOVEN 1984

- FALLEIERNE HAR KRAV PÅ DEN HØYESTE AV HHV. SALGSVERDIEN ELLER BRUKSVERDIEN AV FALLENE (§4)
- VEDERLAG ETTER SALGSVERDIEN SKAL FASTSETTES PÅ GRUNNLAG AV DET SOM MÅ REGNES MED AT VANLIGE KJØPERE VILLE BETALE FOR FALLRETTIGHETENE VED FRIVILLIG SALG (§ 5)
- VEDERLAG ETTER BRUKSVERDIEN SKAL FASTSETTES PÅ GRUNNLAG AV AVKASTNINGEN AV FALLRETTIGHETENE (EKS. UTLEIE ELLER EGEN BRUK) (§ 6)

DEN PÅREGNELIGE UTNYTTINGEN

- BÅDE VED FASTSETTELSEN AV BRUKSVERDIEN OG SALGSVERDIEN SKAL DET LEGGES VEKT PÅ:
- *«DEN PÅREKNELIGE UTNYTTING SOM DET RØYNLEG ER GRUNNLAG FOR ETTER TILHØVA PÅ STADEN»*
- PÅREGNELIGHETSKRAVET ER DET SOM SKAPER STØRST PROBLEMER I PRAKSIS

OTRASAKENE

- SIDEELVER TIL OTRA OVERFØRT TIL OTRA KRAFTS UTBYGGINGSPROSJEKT (takrenneprosjekt).
- GRUNNEIERNE VILLE UTNYTTET ELVENE I EGNE SMÅKRAFTVERK DERSOM EKSPROPRIASJONEN IKKE HADDE KOMMET.
- KREVDE SMÅKRAFTERSTATNING.
- AGDER ENERGI ANFØRTE AT GRUNNEIERNE IKKE HADDE KRAV PÅ SMÅKRAFTERSTATNING FORDI DE MENTE AT GRUNNEIERNE IKKE VILLE FÅTT KONSESJON.

OTRASAKENE FORTS.

- **TINGRETTENS SKJØNN AV 18.12.2007**
 - VED FASTSETTELSEN AV ERSTATNINGENE MÅTTE DET SES BORT FRA OTRA KRAFTS PROSJEKT OG EKSPROPRIASJONSTILLATELSEN
 - GRUNNEIERNE I BJØRNARÅ FIKK SMÅKRAFTERSTATNING
 - I ØVRIGE ELVER NATURHESTEKRAFTMETODEN FORDI RETTEN FANT SMÅKRAFTUTBYGGING ULØNNSOM
 - **RIKTIG RETTSANVENDELSE FOR BJØRNARÅ**

OTRASAKENE FORTS.

- LAGMANNSRETTENS FØRSTE OVERSKJØNN AV 08.02.2010
- IKKE SANNSYNLIG AT GRUNNEIERNE VILLE FÅTT KONSESJON FOR SMÅKRAFTVERK
- VED PÅREGNELIGHETSVURDERINGEN MÅTTE DET SES BORT FRA AT DET IKKE VAR PÅREGNELIG AT GRUNNEIERNE HADDE FÅTT KONSESJON
- FØLGER AV KRAVET TIL FULL ERSTATNING I GRUNNLOVENS § 105
- VISTE TIL LENADOMMEN (Rt. 1995 s. 521)

OTRASAKENE FORTS.

- UTBYGGINGSVERDIEN AV FALLENE BLE OVERFØRT TIL OTRA KRAFT
- OTRA KRAFTS TILEGNELSE AV UTBYGGINGSVERDIEN MEDFØRTE AT GRUNNEIERNE HADDE KRAV PÅ ERSTATNING FOR DEN ALTERNATIVE UTNYTTELSEN AV VASSDRAGENE PÅ EGEN HÅND
- GRUNNEIERNE FIKK SMÅKRAFTERSTATNING
- **RIKTIG RETTSANVENDELSE**

OTRASAKENE FORTS.

- HØYESTERETTS DOM AV 15.09.2 RT. 2010-1056 (OTRA I)
- «JEG KONKLUDERER MED AT LAGMANNSRETTENS RETTSANVENDELSE IKKE ER URIKTIG NÅR DET ER FASTSATT AT FALLERSTATNINGEN FOR BJØRNARÅ OG FJELLSKARÅ SKULLE UTMÅLES ETTER SMÅKRAFTMETODEN, SELV OM SAMLET PLAN STENGER FOR SEPARAT UTBYGGING»
- **DETTE ER GJELDENDE RETT I DAG.**
- OVERSKJØNNET BLE IMIDLERTID OPPHEVET AV ANDRE ÅRSAKER

OTRASAKENE FORTS

- LAGMANNSRETTENS NYE OVERSKJØNN AV 21.06.2012 (OTRA II)
- IKKE PÅREGNELIG AT GRUNNEIERNE VILLE FÅTT KONSESJON FOR SMÅKRAFTVERK
- GRUNNEIERNE DERFOR IKKE KRAV PÅ SMÅKRAFTERSTATNING
- SÅ FEILAKTIG IKKE BORT FRA AT GRUNNEIERNE IKKE VILLE FÅTT KONSESJON VED PÅREGNELIGHETSVURDERINGEN

OTRASAKENE FORTS.

- STIKK I STRID MED LAGMANNSRETTEEN OG HØYESTERETT I OTRA I.
- **FEILAKTIG RETTSANVENDELSE**
- ANKE FRA GRUNNEIERNE BÅDE PGA. FEIL RETTSANVENDELSE HVA ANGIKK PÅREGNELIGHETSVURDERINGEN OG BRUK AV NATURHESTEKRAFTMETODEN
- ANKEN TILLATT FREMMET BARE FOR SÅ VIDT ANGIKK BRUKEN AV NATURHESTEKRAFTMETODEN (OTRA II, Rt. 2013 s. 612)

OTRASAKENE FORTS.

- INNEBÆRER AT LAGMANNSRETTENS LOVANVENDELSE VEDR. PÅREGNELIGHETSVURDERINGEN **IKKE** BLE OVERPRØVD AV HØYESTERETT
- ANKEUTVALGETS AVGJØRELSE VAR UBEGRUNNET
- HØYESTERETTS VEIE ER URANSAKELIGE
- KAN VÆRE MANGE GRUNNER TIL AT ANKEN IKKE SLAPP INN

SMIBELGSAKEN

- Grunneiere i en rekke vassdrag planlagt småkraftverk
- SKS eksproprierte fallrettighetene for overføring av elvene i takrenneprosjekter (som i Otra).
- Grunneierne krevde småkraftestatning.
- I motsetning til i Otra hadde SKS ikke anlegg i området fra før.
- Rune Flatby fra NVE forklarte som vitne at dersom SKS ikke hadde søkt om konsesjon ville ikke NVE nektet konsesjon for småkraftverk pga. mulig alternativ utbygging.

SMIBELGSAKEN FORTS.

- Lagmannsretten kom til at det ikke var påregnelig med konsesjon for småkraftverk, fordi prosjektet til SKS ga bedre ressursutnyttelse.
- I strid med lagmannsrettens overskjønn i Otra I og Høyesteretts dom i Otra I så lagmannsretten ikke bort fra dette ved erstatningsfastsettelsen.
- Grunneierne fikk ikke småkrafterstatning.
- **Feilaktig rettsanvendelse**
- Overskjønnet anket til Høyesterett, men anken nektet fremmet. Ikke konkret begrunnet hvorfor.

OPPSUMMERING AV RETTSTILSTANDEN

- I følge Lenadommen (Rt. 1995-521) skal det ved tilegnelsesekspropriasjoner hvor utbyggingsverdien overføres fra grunneierne til eksproprianten ses bort fra det formålet det eksproprieres til fordel for.
- Grunneierne har krav på erstatning for den alternative utnyttelsen som hadde vært påregnelig dersom ekspropriasjonen og den planen som lå til grunn for ekspropriasjonen ikke hadde eksistert (Lenadommen)

OPPSUMMERING FORTS.

- I Otra I-saken la lagmannsretten til grunn som riktig rettsanvendelse at selv om det ikke hadde vært påregnelig med konsesjon for småkraftverk skulle fallene allikevel erstattes som separat utbyggbare.
- I Otra I-saken sa Høyesterett at dette var riktig rettsanvendelse.
- Spørsmålet er senere ikke behandlet av Høyesterett.

KONKLUSJON

- VED PÅREGNELIGHETSVURDERINGEN SKAL DET SES BORT FRA AT DET EVT. IKKE VILLE BLI GITT KONSESJON FOR SEPARAT UTBYGGING I SMÅKRAFTVERK PGA. RESURSENTNYTTELSEN I DET KONSESJONSGITTE PROSJEKTET
- GRUNNEIERNE HAR DERFOR KRAV PÅ SMÅKRAFTERSTATNING HVIS DET IKKE FORELIGGER ANDRE ÅRSAKER TIL AT DET IKKE ER PÅREGNELIG AT DE VILLE FÅTT KONSESJON (F.EKS. MILJØHENSYN)
- FARE FOR AT TINGRETTENE OG LAGMANNSRETTENE IKKE TAR HENSYN TIL DETTE.
- ANTAGELIG BEHOV FOR LOVENDRING FOR Å SIKRE GRUNNEIERNE FULL ERSTATNING I HHT. GRUNNLOVENS § 105.